

Protsessi algatamiseks ja inimeste kaasamiseks on mitmesuguseid võimalusi: linnafoorum on formaat, kus asjaga seotud inimesed ja need, kes lihtsalt huvi tunnevad, saavad kokku tulla, arutada, pakkuda ideid ja teha mitmesuguseid töötubasid. Aga üldiselt lõpeb see kõik avaliku arhitektuurivõistlusega. Ikkagi eriala professionaalid võistlevad omavahel, kes suudab anda parima lahenduse. See kõlab võib-olla ebademokraatlikult, aga ma arvan, et teatud asjade puhul ei saa kahjuks kõigiga arvestada. Muidu ei jõua me mitte kuskile. Mingites olukordades tuleb usaldada erialainimeste lahendusi ja arvamusi. Tean, et see on väga ebapopulaarne, mida ma praegu ütlen, aga nii see on. Kutsun üles usaldama inimesi, kes on õppinud projekteerimist ja linnaplaneerimist. Selleks et saada kõrgeimat arhitekti kutset, kulub kauem aega kui kirurgil.

Kas praegu ei ole segadus ka selles, millist nõu on EFK-le ja ERSO-le linna poolt antud? Kui selgus, et Helioru kontserdimaja idee Harjuorus jääb kõrvale, siis Tallinna strateegia-keskus eesotsas Ignar Fjukiga ise suunas tookord muusikaorganisatsioonid kontserdimajale uut asukohta otsima Skåne bastionilt.

Nurk: Linn on ka veidi suurem süsteem. Praegusel juhul ei ole näiteks strateegia-keskus ja linna muinsuskaitse, mis tegutseb riigi muinsuskaitse halduspartnerina, üks ja seesama. Tõepoolest, me ei ütle ju, et Skåne bastioni poleks võinud arutada ega läbi mängida, see ei ole iseenesest üldse paha. Aga ma ei usu ka, et keegi oleks saanud huvitatud osalistele linna poolt lubada, et Skåne bastionile kontserdimaja tingimata rajatakse. Mis puutub muinsuskaitse, siis, tõepoolest, kultuurikomisjonis arutlusel olnud variantide puhul muinsuskaitsega küll konsulteeriti ja üldjoones arutati, aga kui Molumba arhitektuuribüroo lahendus pidi muinsuskaitseameti eksperdinõukogudele tagasisidestamiseks minema, siis kahjuks võttis esitaja selle viimasel hetkel tagasi. Seetõttu pole ka muinsuskaitse saanud senistele ideedele anda lõplikul kujul vormistatud detailset ametlikku tagasisidet.

Miks te siis kontserdimaja lahenduse viimasel hetkel enne muinsuskaitseameti eksperdikomisjone tagasi võtsite?

Linnamägi: Ega linna poolt olegi keegi otseselt lubanud, et Skåne bastionil saab olema uus kontserdimaja. On mängitud mitmesuguste mõtetega, kuhu võiks kontserdimaja Tallinna linnas sobitada. Väike vihje Skåne bastionile oli. Usun, et kõik need suured ideed sünnivad koostöös paljude professionaalidega ja suurte debattide tulemusel. Täna räägime ühest ideest – kontserdimajast. Kas ja kuidas ta üldse sobitub Tallinna linna, see on põhiküsimus.

Üldjuhul on olulisi kultuuriobjekte üritatud paigutada kesklinna piirkonda. Kesklinnast väljas asub näiteks Pariisi filharmoonia hoone ja seal ei olda selle asukoha üle õnnelikud. Kui uurida kohta meie väikese riigi pealinnas ja neid võimalusi, siis olen nõus sellega, et linna peaks vaatama 10, 15 või 20 aastat ette ja suunama selliste märgiliste hoonete võimalikku asupaika. Need on lõpuks institutsioonid, mis loovad midagi suurt. Sellised märgilised hooned võiksid asuda kesklinna piirkonnas.

Ma ei takerduks niivõrd sellesse Skåne bastioni teemasse. Iseenesest on see üks väga ilus ja huvitav idee. Loomulikult on arheoloogil õigus, et tuleb säilitada muldkehand ja tuleb säilitada ajalugu, aga see ei tähenda ka seda, et ideega ei saaks mängida tulevikku silmas pidades. Mahud, mis Skånele võiksid sobida, on arutelu koht, aga väga aktiivsest võimalusest oleme sammukese tagasi astunud. Suvi on olnud meile kõigile mõtlemise aeg ka pärast seda, kui kontserdimaja idee ei osutunud riigikogu kultuurikomisjonis valituks. Jätkame abstraktse tellijana ühiskonnas oma soovide väljendamist ja vaatame, kuhu see viib. Oleme uue kontserdimaja loomiseks valmis kaaluma väga erinevaid asukohti. Ainest ja sisu selle täitmiseks on väga palju.

Mänd: Eks see ole meie ühiskonna võlg ja mahajäämus. Mujal maailmas ehitati kontserdisaalid valmis juba XIX sajandi teisel poolel. Meie oleme kultuurilises arengus 150 aastat maas ja kustutame oma kultuurivõlga. Kurb on see, et me ei ole kunagi olnud riigi ja ühiskonnana jõukamad kui praegu – võib-olla mitte kultuuriliselt, aga majanduslikult. Mulle on täiesti arusaamatu, kuidas me oleme jõudnud sellisesse popside ühiskonda, kus ei suudeta enam visiooniga mõelda. 1996. aastal, kui tehti esimene riiklikult tähtsate kultuuriobjektide valik, siis pandi sinna valikusse ka ERM, mille kogumaksumus oli 80 miljonit eurot. 1996. aastal moodustas see 10% kogu Eesti riigi eelarvest, aga toona tehti see otsus ära. Praegu räägime ka objektidest, mida ei hakata ehitama homme. Tõenäoliselt hakkab neid ehitama järgmine põlvkond, aga meie ütleme, et neid valikuid ei saa teha, sest raha ei ole. Peame tegema Estonia juurdeehitise – uue maja jaoks raha ei ole. 1990ndatel osati suurelt mõelda ja unistada, see on kuskile ära kadunud. Ma ei tea, mis on selle põhjus, aga loodan, et see läheb mööda.

1 Ragnar Nurk, Linnakindlustused ja kultuuriobjektid. – Sirp 20. IV 2021. <https://www.sirp.ee/s1-artiklid/arhitektuur/linnakindlustused-ja-kultuuriobjektid/>
2 Andro Mänd, Estoniast emotsioonideta – arhitektide liidu pöördumise tagamaad. – ERR 2. VI 2021. <https://www.err.ee/1608232206/andro-mand-estoniast-emotsioonideta-arhitektide-liidu-poordumise-tagamaad>

3 Mart Kalm ja Krista Kodres vaagivad Estonia juurdeehitust kunsti- ja arhitektuuriajaloolisest vaatepunktist. – Delta. Toimetaja Miina Pärn. Klassikaraadio 15. V 2021. <https://klassikaraadio.err.ee/1608198211/helika-15-mail-oooperi-triumf-linnaruumi-ja-kultuurimalestiste-hinnaga/1278325>

Tähenduslikult oli enne autovaba Estonia puiesteed väljas liiklusmärk 186, mis hoiatab liiklusohtriku teelõigu või koha eest, all selgituseks „ÜRITUS“ ehk liiklejad, olge hoiatatud, linnavalitsus üritab kergliiklust soosida!

Mattias Malk

Roheteekond Tallinna südalinnas

Septembri esimesel nädalavahetusel katsetas linnavalitsus autovaba linnaruumi võimalikkust.

MATTIAS MALK

Mootorsõidukiteta linnaruumi katsetamiseks suleti eelmisel nädalavahetusel pealinnas autoliiklusele Tammsaare pargi ulatuses lõik Estonia puiesteed ja kutsuti pealinlasi üritusele „Roheteekond linnasüdamas“, mis oli ühtlasi keskkonnasõbraliku liikumise kuu avauüritus. Aastaringse ratturi ja linnauurijana käisin lubavat ruuminihet uudistamas.

Tühja koti sündroom

Loomulikult sõitsin kohale jalgrattaga. Lisaks teemakohasele liikumisviisile oli mu eesmärk aru saada, mis hetkest ja kuidas suunatakse ümber autoliiklus. Kuigi spordivõistluste ja teetööde puhul on muudatuste info ning ümbersõitdest teavitavad tablood aegsasti väljas, siis sel korral oli märgimets vaid vahetult enne ürituse ala. Täenduslikult oli väljas liiklusmärk 186, mis hoiatab liiklusohtriku teelõigu või koha eest ning all selgituseks „ÜRITUS“, s.t. liiklejad, olge hoiatatud, linnavalitsus üritab kergliiklust soosida!

Kuivõrd nädalavahetuse autovoog on kesklinnas küllalt rahulik, eksisid vaid üksikud sohvrid autovaba ala äärde. Minus tekitas ebalust aga see, et sissesõidu keelumärgi all polnud ühtegi eranditahvli. See justkui tähendas, et

igat sorti sõidukid olid ürituse alal keelatud, kaasa arvatud jalg- ja tõukerattad.

Kohapeal sai mu hämmeldus vaid lisa. Kuigi ürituse algusest oli paar tundi möödas, jäi mulje, et ettevalmistused alles käivad. Esiteks puudus ala ümber ja sees mis tahes märgistus ürituse sisust, korraldajast, ajakavast ja eesmärgist. Kuigi infot ürituse kohta leidis Tallinna veebisaidil ja ühismeedias, poleks juhulikul külalisel olnud aimugi, kuhu ta on sattunud. Seetõttu kõndis ka enamik linlasi niisama mööda. Teiseks ei mõjunud kutsuvalt ka ainult õhtupäikesele avatud tänav, mis on enamiku päevast tuule käes ja hoonete varjus. Seda möönis ka kohale kutsutud trendika toiduauto murelik pidaja, kes oli kella kaheks teenindanud vaid ühte klienti. Kolmandaks puudus igasugune kutsuv melu. Ei mängitud muusikat, midagi ei räägitud ega viidud läbi programmi. Samal ajal kui linnaisad keskturnu värvavas valimisinimekirja tutvustasid, olid kohale kutsutud lühiatraksioonide – minigolf, ronimisein, üleelusuuruses kabe ja korvpall – haldajad jäetud linlastega omapäi. Omavaheline suhtlus algas aga pea alati samaviisi külastajate küsimusega „kui palju maksab?“. See iseloomustab hästi üldist arusaama linnast kui tarbimiseruumist, kus hea olemine tuleb raha eest lunastada.

Järg pöördel.